

COL·LEGIS

CONSELL DE

DE METGES

L'ÚS DEL CATALÀ
EN LA RELACIÓ
METGE-PACIENT

CATALUNYA

L'exercici de la professió mèdica esdevé un repte diari quan en cerquem l'excel·lència. L'esforç per adquirir-ne els coneixements necessaris i per actualitzar-los s'ha de combinar amb el desenvolupament d'habilitats tècniques i relacionals que permetin posar aquests coneixements en acció i cal fer-ho amb una actitud crítica, constructiva i de col·laboració.

La relació metge-pacient és la base d'una bona pràctica clínica, ja que permet prendre decisions fonamentades en el valor que aporten i centrades sempre en el pacient. La realitat sociocultural en la qual exercim i el bagatge personal determinen la relació metge-pacient i, en conseqüència, exigeixen un **model d'atenció** que ha de ser **biopsicosocial**, per tal d'atendre, no només les malalties, sinó els pacients de manera global.

A Catalunya, hi conviuen ciutadans que tenen el català o el castellà –i, en alguns casos, tots dos idiomes – com a llengua familiar, a més de molts altres ciutadans amb altres llengües que formen part del teixit social.

Els metges, resta de professionals sanitaris, servidors d'aquesta societat i ciutadans en general estem compromesos amb l'atenció sanitària de qualitat, amb un **enfocament centrat en els pacients** que porti el màxim valor en cada acte mèdic, sempre des del respecte.

Una bona comunicació amb els nostres pacients és una eina imprescindible i la base per poder fer una orientació correcta de la demanda d'atenció. La **comunicació efectiva i competent** millora la **seguretat clínica i l'eficàcia** de les nostres intervencions. La competència en comunicació inclou molts elements, a més del central, que és la **llengua**: la comunicació no verbal, l'actitud d'escolta atenta o la interacció afectiva, en són alguns d'essencials.

En pacients pediàtrics o en pacients amb deteriorament cognitiu o fràgils, per exemple, és especialment important que la comunicació –i, en aquest cas, la llengua– no esdevingui una barrera afegida a les dificultats que ja tenen aquestes persones. Per tant, és encara més important que, en el procés assistencial, aquests pacients es puguin expressar en la seva llengua materna i que els professionals estiguem també capacitats per fer-ho.

Cal fer notar, a més, que la comunicació és, juntament amb les altres competències professionals, una eina bàsica en la construcció d'una **relació de confiança** que facilita que els pacients se sentin segurs compartint les seves dolències, pors o inseguretats. En ocasions, aquestes situacions requereixen que els pacients expressin aspectes íntims, de vegades abstractes o dolorosos, i el fet que puguin fer-ho en la seva llengua familiar o materna pot ser un element facilitador per a aquesta comunicació, sobretot en situacions d'incertesa o patiment, i els metges ho hem de facilitar.

En un context com el nostre, en què hi ha un conjunt notable de metges que no tenen el català com a llengua familiar o materna, cal fer una reflexió sobre la situació de molts ciutadans que reclamen el seu dret a ser atesos en català:

1

La realitat sociolingüística a Catalunya, fruit de la combinació de moltes dècades de minorització oficial del català i d'importants fluxos migratoris durant el segle XX i les primeres dues dècades del segle XXI, és molt heterogènia, en funció de cada municipi, barri, etc. L'Estatut d'Autonomia vigent, en el seu article 6è, determina que **la llengua pròpia de Catalunya és el català**, que ha de ser la llengua d'ús normal de les administracions públiques i que n'és **llengua oficial**, com també ho és el castellà. Els ciutadans no poden ser discriminats per l'ús de cap de les dues llengües i han de poder expressar-se lliurement, si així ho desitgen, en català.

2

Si un metge, tenint en compte aquest **dret del pacient**, encara no és prou competent per poder atendre'l en català, a més de ser conscient que ha de prendre les mesures per adquirir aquesta **competència** el més aviat possible, ha d'advertir-lo d'aques fet de manera respectuosa i ha de vetllar perquè el pacient pugui ser atès degudament. Pot ser un acte de prudència clínica evitar atendre un pacient si es considera que la qualitat de l'acte mèdic pot veure's perjudicada per manca o insuficiència de competència lingüística, però s'ha de justificar, registrar-ho a la història clínica i oferir-li alternatives,

3

Adquirir la competència lingüística en català, malgrat no ser un procés immediat, no presenta excessiva complexitat. Cal fer notar que, en situacions de forta pressió assistencial o quan l'arribada del professional és recent, la disponibilitat de temps i de recursos per a aquest aprenentatge pot ser escassa. No obstant això, cal que tot metge que atengui pacients sigui conscient que la **competència lingüística** és important per poder donar una atenció de qualitat i que s'ha d'adquirir i perfeccionar com la resta de competències. La competència lingüística mai es pot considerar perfecta i cada parlant en pot haver assolit més o menys grau d'expertesa. No obstant això, com a principi de mínims, el professional ha de capacitar-se per ser competent en català i facilitar que els seus

pacients s'hi puguin expressar lliurement. Aquest ha de ser un **compromís ètic** de qualsevol professional. A més, els professionals han de ser conscients que molts documents o protocols a les nostres organitzacions estan escrits en català i que han de poder entendre'ls per tal de fer un exercici que s'ajusti a les indicacions d'aquests documents.

4 Els professionals catalanoparlants poden tenir un paper clau en l'**acompanyament** dels professionals nouvinguts pel que fa a l'adquisició i perfeccionament de la competència lingüística. Per la seva banda, els pacients que utilitzen el català també hi poden contribuir, sense renunciar als seus drets lingüístics i amb una **actitud constructiva**. Cal que la població sàpiga que la gran majoria de professionals d'origen extracomunitari –procedents, majoritàriament, de l'Amèrica Llatina– han manifestat el seu **interès per aprendre** o perfeccionar el català.

5 La realitat és que el sistema sanitari català compta amb molts professionals vinguts d'altres països, que aporten un valor innegable a la societat i que fan un **esforç d'adaptació** que s'ha de tenir present. La societat catalana, majoritàriament, rebutja conductes i expressions de manca de respecte, xenòfobes i de discriminació envers les persones vingudes d'altres països i aquesta és la base perquè la plena integració dels nous professionals, que demana, evidentment, un esforç per part de tothom, sigui un èxit. EL CCMC advoca pel **respecte, la no discriminació i el suport** a ciutadans i professionals i, per tant, no tolera ni dona cabuda a expressions de discriminació ni de manca de respecte de cap mena.

6 D'acord amb el Codi de Deontologia del CCMC i en el marc de les funcions que emanen dels seus estatuts, els Col·legis de Metges de Catalunya valoren cadascun dels casos i de les queixes formulades per pacients que consideren que, en algun moment, l'atenció rebuda s'ha vist afectada per una manca de competència lingüística per part del professional o bé que ha estat discriminat per motiu de llengua.

7 És deure, tant de l'administració pública com de les patronals i contractadors públics i privats, posar els **mitjans per tal de garantir que els ciutadans puguin ser atesos en català**. Això inclou informar els professionals que s'incorporen a les organitzacions sanitàries d'aquest fet, disposar d'un **protocol d'actuació** per a situacions en què s'identifiqui un cas de possible discriminació, així com orientar els professionals cap a una **formació adaptada** que faciliti l'adquisició de la competència lingüística, de la mateixa manera que promou la formació mèdica continuada quan es detecta una mancança en altres competències essencials per al correcte exercici de la professió.

8 Els Col·legis de Metges de Catalunya posen a disposició dels seus col·legiats iniciatives com les **parelles lingüístiques** i **subvencionen cursos de català** per a aquells professionals que ho sol·licitin. A més, tots els col·legiats nouvinguts disposen d'un **curs d'acollida** per conèixer el sistema sanitari català i la realitat sociocultural dels pacients als quals atendran.

9 El CCMC es posa novament a disposició de l'administració i de les organitzacions sanitàries per col·laborar-hi en la promoció de les iniciatives necessàries en aquest àmbit.

Referències:

1. La competència lingüística del metge (comprensió i expressió) en la relació assistencial. Nota de la Comissió de Deontologia del CCMC
2. Tolchinsky Wiesen, G., Calvo Escalona, R., & Inzitari, M. (2023). La atención médica en los territorios bilingües. *Medicina Clínica*, 160(1), 39-43

COL·LEGIS
DE METGES
CONSELL DE
CATALUNYA